

टीकापुर नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई नियमावली, २०७८

स्वीकृत मिति २०७८/१०/२६

प्रमाणित मिति २०७८/१०/२६

टीकापुर नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७६ को दफा ५० ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी टीकापुर नगर कार्यपालिकाले देहायका नियमहरू बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यी नियमहरूको नाम टीकापुर नगरपालिकाको "स्वास्थ्य तथा सरसफाई नियमावली, २०७८" रहेको छ।
(२) यो नियमावली नगर कार्यपालिकाबाट पारित भई स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात लागू हुनेछ।
२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,-
 - (क) "अनुगमन समिति" भन्नाले टीकापुर नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७६ को दफा ११ बमोजिम गठित नियम ४९ को अनुगमन समितिलाई जनाउनेछ। साथै सो शब्दले अनुगमन समिति अन्तर्गत गठित उपसमितिलाई समेत जनाउनेछ।
 - (ख) "ऐन" भन्नाले टीकापुर नगरपालिकाको "स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७६" लाई सम्झनुपर्छ।
 - (ग) "कार्यपालिका" भन्नाले टीकापुर नगरपालिकाको नगर कार्यपालिका सम्झनुपर्छ।
 - (घ) "चिकित्सक" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न चिकित्सकको रूपमा सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनुपर्छ।
 - (ङ) "नगरपालिका" भन्नाले टीकापुर नगरपालिका सम्झनुपर्छ।
 - (च) "नगरपालिका क्षेत्र" भन्नाले टीकापुर नगरपालिकाको भूभाग सम्झनुपर्छ।

- (छ) "निर्देशिका" वा "कार्यविधि" भन्नाले यस नियमावलीको कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले जारी गर्ने निर्देशिका वा कार्यविधि सम्झनुपर्छ ।
- (ज) "प्रमुख" भन्नाले नगरपालिका प्रमुख सम्झनुपर्छ ।
- (झ) "व्यवस्थापन समिति" भन्नाले ऐनको दफा ७ बमोजिम गठित स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ।
- (ट) "स्वास्थ्यकर्मी" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्यकर्मीको रूपमा सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनुपर्छ।
- (ठ) "स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका तथा इजाजतपत्र लिएका सरकारी, गैहसरकारी, निजी, सामुदायिक र सहकारी रूपमा नगरपालिकामा संचालित स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनु पर्छ।
- (ड) "शाखा" भन्नाले नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी शाखा सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद-२

आधारभूत र आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन

३. **आधारभूत स्वास्थ्य सेवा:** (१) नेपाल सरकारले सूचीकृत गरेका आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) बमोजिम नगरपालिकाले थप गरेका आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरू प्रत्येक नागरिकलाई निःशुल्क उपलब्ध हुनेछन।

(२) उप नियम (१) बमोजिमको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थामार्फत उपलब्ध गराउने छ।

(३) ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) बमोजिम नगरपालिकाले थप गरेका आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको लागि नगरपालिका आफैले स्रोतको व्यवस्थापन गर्नेछ।

(४) उप नियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने संघीय सरकार र प्रदेश सरकार मातहतमा संचालित कुनै स्वास्थ्य संस्थामार्फत वा गैरसरकारी तथा निजी स्वास्थ्य संस्थाबाट संचालित स्वास्थ्य संस्थासँग सम्झौता गरी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन सक्नेछ।

(५) नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गर्ने आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्य समेत खुल्ने गरी सबैले देख्ने स्थानमा सार्वजनिक रूपमा राख्नुपर्नेछ।

४. **आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा:** (१) स्वास्थ्य संस्थाले ऐनको दफा ३४ बमोजिम प्रदान गर्नु पर्ने आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ:-

(क) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७ मा उल्लेख भए बमोजिम आफ्नो स्वास्थ्य संस्था अन्तर्गतका आकस्मिक सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।

(ख) आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउँदा रोगको गाम्भीर्यताको आधारमा प्राथमिकता दिई उपचार गराउनुपर्नेछ।

(ग) स्वास्थ्य संस्थाले आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाका लागि आएका विरामीहरूलाई तत्काल आकस्मिक सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ र विरामीलाई आवश्यक पर्ने सबै आकस्मिक सेवा आफ्नो स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध नभएमा उपलब्ध भएसम्मको आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा तत्काल प्रदान गरी थप उपचारको लागि कारण खोली त्यस्तो सेवा उपलब्ध हुनसक्ने सबैभन्दा पायक पर्ने अन्य स्वास्थ्यसंस्थामा तत्काल प्रेषण गर्नुपर्नेछ।

(घ) स्वास्थ्य संस्थाले आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाका विरामीलाई उपचार गर्दा लाग्ने खर्च कुनै कारणले विरामीले तत्काल बुझाउन नसक्ने भएमा त्यस्ता विरामीलाई समेत आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(२) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गर्ने आकस्मिक सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्य समेत खुल्ने गरी आकस्मिक उपचार कक्षमा सबैले देख्ने स्थानमा सार्वजनिक रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

(३) आकस्मिक सेवा प्रदान गर्ने नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरूले आफूले प्रदान गरेको सेवा मध्ये आधारभूत स्वास्थ्य सेवा भित्र पर्ने आकस्मिक उपचार निःशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र आधारभूत सेवा बाहेकको आकस्मिक उपचारको खर्चको ब्यवस्थापन स्वास्थ्य वीमा भएकोमा सोही वीमावाट र वीमा नभएमा वा वीमाको रकमले अपुग हुने भएमा विरामी, निजको अभिभावक, परिवारको सदस्य, संरक्षक वा संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

(४) उप नियम (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अति विपन्न, बेवारिसे, तत्काल संरक्षक, अभिभावक नभएका बिरामीलाई आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन नगरपालिकाले छुट्टै कोषको व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(५) यस नियम बमोजिम आकस्मिक सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित बिरामीलाई उपचार शुरु गरिसकेपछि मात्र त्यस्तो सेवा प्राप्त गर्दा पुरा गर्नुपर्ने प्रक्रिया अबलम्बन गर्न लगाउनुपर्नेछ।

५. **आकस्मिक स्वास्थ्य सेवामा संलग्न स्वास्थ्यकर्मी तथा कर्मचारीलाई थप सुविधा दिन सक्ने:**

आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाले आफू मातहत कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी तथा कर्मचारीहरूलाई देहायको थप सुविधा प्रदान गर्न सक्नेछ:

(क) नियमित कार्यालय समय बाहेक थप काम गरे वापत सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मी तथा कर्मचारीले खाइपाइ आएको आधारभुत पारिश्रमिकको ५० प्रतिशतसम्म अतिरिक्त समय भत्ता प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(ख) आकस्मिक स्वास्थ्य सेवामा खटिने स्वास्थ्यकर्मी तथा कर्मचारीहरूलाई तालीम तथा वृत्ति विकासको अवसर प्रदान गर्दा स्वास्थ्य संस्थाले विशेष ग्राह्यता प्रदान गर्न र क्षमता अभिवृद्धिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

६. **प्रेषण सेवा:** (१) ऐनको दफा ३६ बमोजिम स्वास्थ्य संस्थामा आएका सेवाग्राहीलाई उपयुक्त कारणले सेवा प्रदान गर्न नसकिने अवस्था भएमा आफ्नो स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरी थप सेवाको लागि त्यस्ता सेवाग्राहीलाई सो सेवा प्राप्त हुन सक्ने सबै भन्दा नजिक र पायक पर्ने स्वास्थ्य संस्थासंग समन्वय गरी प्रेषण गर्नु पर्नेछ ।

तर आफ्नो संस्थामा उपयुक्त सेवा र जनशक्ति हुँदा हुँदै अर्को स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न पाइने छैन।

(२) स्वास्थ्य संस्थाले प्रेषण गरिने संस्थाको पूर्व पहिचान गरी सोको अध्यावधिक सूची राख्नुपर्नेछ र प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चिता गरी मात्र पठाउनु पर्नेछ।

(३) उप नियम (१) बमोजिम बिरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्दा पृष्ठपोषण उल्लेख गरी निर्दिष्ट प्रेषण पूर्जा सहित प्रेषण गरी विवरण अध्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ।

(४) यस नियम बमोजिम प्रेषण गर्दा स्वास्थ्य संस्थाले आफूले उपलब्ध गराएको उपचार पद्धति समेत प्रेषण पुर्जामा उल्लेख गर्नुपर्नेछ।

(५) आफ्नो स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण भइ आएका बिरामीको रोगको गाम्भीर्यताका आधारमा प्राथमिकता दिई उपचार गर्नुपर्नेछ।

(६) प्रेषण भई आएका विरामीलाई डिस्चार्ज गर्दा प्रेषण फिर्ती पूर्जा सहित डिस्चार्ज गरी सोको विवरण आध्यावधिक रूपमा राख्नुपर्नेछ ।

(७) प्रेषण सेवामा लाग्ने एम्बुलेन्स वा यातायत खर्च सम्बन्धी व्यवस्था नगरपालिकाले तोक्नेछ।

(८) प्रेषण गर्दा प्रेषित गर्ने स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने न्युनतम उपकरण र सेवा सुविधाहरू प्रचलित प्रेषण मापदण्ड बमोजिम हुनुपर्नेछ।

७. **इच्छाईएको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न सकिने:** (१) नियम ६ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विरामी वा निजको संरक्षक वा निजलाई उपचारको लागि स्वास्थ्य संस्थामा ल्याउने व्यक्तिको लिखित सहमतिमा निजले इच्छाएको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न सक्नेछ।

(२) कुनै विरामी वा निजको संरक्षकले वा निजलाई उपचारको लागि स्वास्थ्य संस्थामा ल्याउने व्यक्तिले अर्को स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण हुन नचाहेमा थप उपचारका लागि अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषित गर्नुपर्नाको कारणबारे यथासम्भव सम्झाउनु पर्नेछ। त्यसरी सम्झाउँदा पनि प्रेषण हुन नचाहेमा निजको लिखित सहमति लिई आफ्नो स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध भएसम्मको उपचारको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।

८. **जानकारी दिने सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) ऐनको दफा ३३ बमोजिम सेवाग्राहीलाई देहायका विषयमा जानकारी दिनुपर्नेछ।

(क) आफ्नो स्वास्थ्य र उपचारको अवस्था सम्बन्धमा

(ख) रोगको निदान र उपचारसंग सम्बन्धित सेवाको स्तर र विकल्प सम्बन्धमा

(ग) स्वास्थ्य उपचार सम्बन्धि विकल्पसंग सम्बन्धित अनुमानित खर्च र सम्भावित परिणाम सम्बन्धमा

(घ) सेवाग्राहीले स्वास्थ्य सेवा अस्वीकार गर्न सक्ने र सेवा अस्वीकार गर्दा उत्पन्न हुनसक्ने सम्भावित परिणाम, जोखिम र दायित्व सम्बन्धमा

(२) उपदफा (१) बमोजिमको जानकारी उपलब्ध गराउँदा सम्भव भएसम्म निजले बुझ्ने भाषामा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।

(३) सेवाग्राहीलाई जानकारी दिनु पर्ने विषयहरूको सम्बन्धमा देहायको कारणवाट सेवाग्राहीलाई जानकारी दिन नसकिने अवस्थामा सेवा प्रदान गर्दाको बखतमा उपस्थित भएको सेवाग्राहीको सबैभन्दा नजिकको नातेदार वा सेवाग्राहीलाई लिई आउने व्यक्तिलाई जानकारी दिनुपर्नेछ:

(क) सेवाग्राही अचेत वा अर्धचेतमा भएको अवस्था,

- (ख) सेवाग्राहिको मानसिक सन्तुलन गुमेको अवस्था,
- (ग) बोल्लन, सुन्न वा देख्न नसक्ने अवस्था,
- (घ) सेवाग्राहीले अनुमती दिएको अवस्थामा

(४) माथि जुनसुकै कुरा उल्लेख गरिएको भएता पनि आकस्मिक अवस्था भै तत्काल उपचार सेवा प्रदान गर्नुपरेमा लाइई सेभिड ट्रिटमेन्ट (Life Saving Treatment) प्रदान गर्नको लागि सेवाग्राही वा उसको नजिकको व्यक्तिलाई सेवा पूर्व नै जानकारी प्रदान गर्न बाध्य हुनेछैन ।

९. **डिस्चार्ज सारांशः (१)** आफ्नो स्वास्थ्य संस्थामा भर्ना भई उपचार गराएको बिरामीलाई डिस्चार्ज सारांश सामान्यतया अनुसुची-१ को ढांचामा दिनु पर्नेछ ।

(२) उप नियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि देहायको विवरणहरू उल्लेख गरी स्वास्थ्य संस्था आफैले फरक ढांचामा डिस्चार्ज सारांश बनाउन वाधा पर्ने छैनः

- (क) बिरामीको परिचयपत्र नम्बर
- (ख) मुख्य समस्याहरू
- (ग) भौतिक परीक्षण गर्दा प्राप्त रिपोर्टका सारांश
- (घ) तत्काल गरिएको परिक्षणको सारांश
- (ङ) उपचारको क्रममा भेटिएको तथ्यहरू
- (च) उपचारमा अपनाईएको प्रकृया
- (छ) उपचारको क्रममा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको अवधि
- (ज) गरिएको उपचारको विवरण
- (झ) डिस्चार्ज हुँदाको अवस्था, सो समयमा दिएको निर्देशन तथा डाईट, व्यायाम उपचार पद्धति, औषधीको मात्रा, प्रकृया तथा अवधि,
- (ञ) पुन आउनु पर्ने वा नपर्ने कुराको जानकारी
- (ट) निदानात्मक(डायग्नोस्टिक) जाँचहरूको रिपोर्टको सारांश
- (ठ) अन्य आवश्यक कुराहरू

१०. **विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धी व्यवस्थाः (१)** नगरपालिकाले संचालन गरेका अस्पतालमा प्रचलित कानून बमोजिमको विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउन संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी नगरपालिकाले आवश्यक जनशक्ति तथा उपकरणको व्यवस्था गर्नेछ।

(२) नगरपालिकाले संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, अन्य स्थानीय सरकार र अन्य संघसंस्था तथा अस्पतालहरूसँगको समन्वय र साझेदारीमा विशेषज्ञ सेवा तथा विशेषज्ञ घुम्ती शिविर संचालन गर्न सक्नेछ।

(३) घुम्ती शिविरमार्फत विशेषज्ञ सेवा संचालन गर्न चाहने स्वास्थ्य संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति लिनुपर्ने निकायबाट अनुमति लिई नगरपालिकासंगको समन्वयमा सेवा संचालन गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-३

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन

११. व्यवस्थापन समिति र पदाधिकारीहरूको पदावधि: ऐनको दफा ६ बमोजिम नगरपालिका अन्तर्गत स्थापना र संचालन भएका ऐनको दफा ७ बमोजिम गठित स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले मनोनित सदस्यको दुई वर्ष र पदेन पदाधिकारी तथा सदस्यको पाँच वर्षको हुनेछ ।

तर पदाधिकारी तथा सदस्यको पदावधि बाँकी रहँदै सम्बन्धित स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएमा समिति स्वतः समाप्त हुनेछ।

१२. पदावधि रिक्त हुने: निम्न अवस्थामा मनोनीत सदस्यहरूको पद रिक्त हुनेछ;

(क) मृत्यु भएमा,

(ख) राजीनामा दिएमा,

(ग) बिना सूचना लगातार तीनपटक समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा।

(घ) फौजदारी अभियोग लागेमा।

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाको अहित हुने काम गरेको ठहर भएमा।

१३. व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: ऐनको दफा ७ को उपदफा (५) बमोजिम व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) स्वास्थ्य संस्थाबाट गुणस्तरीय, प्रभावकारी एवं दीर्घो सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्य संस्थाको उन्नति र विकासको सन्दर्भमा आवश्यक नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने।

(ख) स्वास्थ्य सेवाको पहुँचवाट वञ्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने। भूगोल, अल्पसंख्यक,

आदिवासी जनजाति, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग, अपांगता भएका, बालबालिका, किशोर किशोरी, महिला समूह समेतलाई मध्येनजर राखी स्वास्थ्य संस्थाको प्राथमिकता र योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।

- (ग) स्वास्थ्य संस्थाको व्यवस्थापन र सञ्चालनको लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउन पहल गर्ने, वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने।
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रवाह भएका सेवाहरूको नियमित अनुगमन र समीक्षा गरी सेवाको निरन्तर रूपमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक निर्णय लिने।
- (ङ) स्वास्थ्य सेवा तथा सुबिधा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ।
- (च) स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम, खोप कार्यक्रम, मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता राष्ट्रिय अभियान तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ।
- (छ) अति विपन्न, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई निशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ।
- (ज) स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास र एवं बृत्ति विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने।
- (झ) कर्मचारीहरूबाट उत्कृष्ट कार्यसम्पादनको व्यवस्था मिलाउन प्रशासनिक नेतृत्वलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ञ) स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक सम्पत्तिको तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने एवं सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने, गराउने।
- (ट) स्वास्थ्य संस्थामा भौतिक पूर्वाधार, औषधी, स्वास्थ्यकर्मी र स्वास्थ्य उपकरणहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने, स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक संरचना तथा मर्मत संभारको ब्यवस्थापन गर्ने।
- (ठ) स्वास्थ्य संस्थाबाट दिईने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- (ड) स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन नगरपालिका समक्ष पेश गर्ने।

(ढ) अधिल्लो वैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यन्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा संचालन आदिमा आएका समस्या समाधान गर्न पहल गर्ने र समाधान हुन नसकेका समस्याहरू समाधानका लागि नगरपालिका तथा सम्बन्धित निकायलाई पठाउने ।

(ण) नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिम स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरू कार्यन्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहयोग गर्ने ।

(त) नगरपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१४. **व्यवस्थापन समितिको बैठक:** (१) व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको सदस्य सचिवले कम्तिमा तीन महिनाको एक पटक समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।

तर आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्नेछ ।

(२) व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको बहुमतको उपस्थिति भएमा बैठकको गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।

(३) व्यवस्थापन समितिको निर्णय उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट हुनेछ। तर कुनै विषयमा मत विभाजन भई बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन पाउनेछन्। आमन्त्रित सदस्यले मतदानमा भाग लिन पाउने छैन।

(४) व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक संचालन हुनेछ। दुवैको अनुपस्थितिमा समितिको जेष्ठ सदस्यले अध्यक्षतामा गर्नेछन।

(५) बैठकको निर्णय अध्यक्ष र सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछन ।

(६) व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धि अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्नेछ।

१५. **स्वास्थ्य संस्थाको आन्तरिक कोष :** (१) स्वास्थ्य संस्थाको कोषमा देहायका रकमहरू रहने छन् र स्वास्थ्य संस्थाको खर्च सो कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(क) नगरपालिकाबाट प्राप्त रकम ।

(ख) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको आम्दानी रकम ।

(ग) स्वदेशी व्यक्ति, दाता, गुठी वा संस्थाबाट प्राप्त रकम ।

(घ) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम ।

(ङ) व्यवस्थापन समितिको पहलबाट प्राप्त रकम ।

(च) वैदेशिक अनुदान, संघ संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम ।

(छ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (च) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अगाडी प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृति लिनुपर्नेछ।

१६. **लेखा र लेखा परीक्षण:** (१) स्वास्थ्य संस्थाको व्यवस्थापन समितिको आयव्यय दुरुस्त राख्ने जिम्मा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको हुनेछ।

(२) स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक लेखापरीक्षण प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

१७. **खाता सञ्चालन:** व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र स्वास्थ्य संस्थाको प्रमुखको संयुक्त दस्तखतबाट मान्यता प्राप्त बैंक वा वित्तिय संस्थामा खाता सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

१८. **बैठक भत्ता:** व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता नगरपालिकाले स्वीकृत गरेबमोजिम व्यवस्थापन समितिको आम्दानीबाट व्यहोर्ने गरी हुनेछ।

१९. **निर्देशन पालना गर्नुपर्ने:** कार्यपालिकाले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ।

२०. **नगरपालिकालाई आर्थिक दायित्व सृजना गर्न नहुने :** नगरपालिकाको स्वीकृति विना व्यवस्थापन समितिले नगरपालिकालाई थप आर्थिक भार पर्ने गरी दायित्व सृजना गर्नु हुँदैन ।

२१. **अधिकार प्रत्यायोजन:** व्यवस्थापन समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरू मध्ये आवश्यकता अनुसार केहि अधिकार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-४

जनशक्ति व्यवस्थापन

२२. **पदको किसिम:** (१) नगरपालिकामा स्वास्थ्य सेवाका दरवन्दीहरू स्थानीय सेवा ऐन बमोजिम हुनेछ ।

(२) स्थानीय सेवा ऐन नबनेसम्म नगरपालिकाका स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीको पद देहाय अनुसार रहनेछन्:-

(क) अधिकृत स्तरका पद

(ख) सहायक स्तरका पद

(३) उपनियम (२) मा उल्लेख भएका पदहरूको तह देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) अधिकृत स्तर

- (१) अधिकृत स्तर छैठौं तह
- (२) अधिकृत स्तर सातौं तह
- (३) अधिकृत स्तर आठौं तह
- (४) अधिकृत स्तर नवौं तह
- (५) अधिकृत स्तर दशौं तह

(ख) सहायक स्तर

- (१) सहायक स्तर पहिलो तह
- (२) सहायक स्तर दोस्रो तह
- (३) सहायक स्तर तेस्रो तह
- (४) सहायक स्तर चौथो तह
- (५) सहायक स्तर पाँचौं तह

(४) यो नियमावली प्रारम्भ हुँदाका बखत नगरपालिकामा कायम रहेका पदहरू यसै नियमावली बमोजिम रहेको मानी सोही बमोजिम तह मिलान गरिनेछ ।

२३. **पदपूर्ति:** (१) नगरपालिकाका स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीहरू स्थानीय सेवा ऐन बमोजिम प्रदेश लोकसेवा आयोगबाट पदपूर्ति गरिनेछ ।

(२) उप नियम (१) बमोजिम स्थानीय सेवा ऐन नबने सम्मका लागि नगरपालिकाको अनुरोधमा प्रदेश लोकसेवा आयोगबाट पदपूर्ति गर्न बाधा पर्ने छैन ।

२४. **सरुवा गर्न सक्ने:** (१) नगरपालिकाले आफू अन्तर्गतको स्वास्थ्य सेवाको कुनै कर्मचारीलाई नियम २२ को उप नियम (३) को अधिनमा रही एउटा स्वास्थ्य संस्थाबाट अर्को स्वास्थ्य संस्थाको समान पदमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(२) उप नियम (१) बमोजिम कर्मचारी सरुवा गर्दा लिइने आधार तथा मापदण्ड नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।

२५. **काजमा खटाउन सकिने:** (१) नगरपालिका भित्रको स्वास्थ्य सेवालाई व्यवस्थित गर्न आफू मातहतको स्वास्थ्य संस्थाको कुनै स्थायी कर्मचारीलाई अर्को स्वास्थ्य संस्थामा काजमा खटाउन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम काजमा खटाउँदा कर्मचारी कार्यरत स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रवाह हुने सेवालाई प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

२६. **कर्मचारीको सेवा शर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नगरपालिका भित्रको स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवा शर्त सम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय सेवा ऐन बमोजिम हुनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको ऐन नबनेसम्म कर्मचारीको सेवा शर्त सम्बन्धी व्यवस्था निज नियुक्त हुँदाका बखत कायम रहेको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

(३) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखेको भए तापनि नगरपालिकाले स्थानीय स्रोत साधनको उपलब्धता र कार्यबोझको प्रकृति हेरी स्वास्थ्यकर्मीलाई उत्प्रेरित गर्न प्रोत्साहन स्वरूप अतिरिक्त सुविधा उपलब्ध गराउन यस नियमले बाधा पुऱ्याउने छैन।

२७. **संगठन संरचना र दरबन्दी:** (१) नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाको संगठन संरचना तथा दरबन्दी सृजना वा हेरफेर गर्दा कर्मचारीको लागि चाहिने तलब, भत्ता, सञ्चय कोष कट्टी रकम, योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तभरण, औषधी उपचार, सम्बन्धित विदा जस्ता सेवा सुविधाको लागि लाग्ने खर्च व्यहोर्ने स्रोत समेतको विश्लेषण गरी त्यस्तो खर्च सुनिश्चित हुने गरी दरबन्दी प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ।

(२) यस नियम बमोजिम नगरपालिका भित्रको कुनै स्वास्थ्य संस्थाको संगठनको स्वरूप तयार गर्ने वा संगठन संरचनामा हेरफेर गरी स्थायी पद सृजना वा खारेज गर्ने निर्णय भएपछि पन्ध्र दिनभित्र त्यस्तो निर्णयको प्रतिलिपि नगरपालिका कर्मचारी अभिलेख पुस्तिकामा अभिलेख राखी एक महिना भित्र प्रचलित कानून बमोजिमको राष्ट्रिय कितावखानामा पठाउनु पर्नेछ ।

२८. **विशेष पदको सृजना:** (१) देहायको अवस्थामा विशेष पदको सृजना गर्न सकिनेछ :-

- (क) कुनै कर्मचारी छात्रवृत्ति प्राप्त गरी वा नगरपालिकाको स्वीकृतिमा अध्ययन वा ३ महिना भन्दा लामो अवधिको तालीममा खटिएमा,
- (ख) कुनै कर्मचारीले ३ महिना भन्दा बढी बिदा लिई बसेमा,
- (ग) नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाको संगठन संरचना तयार गर्दा फाजिलमा परेको कर्मचारीको पदाधिकार कायम राख्नु पर्ने भएमा ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्वास्थ्य संस्थाबाट विशेषज्ञ सेवा वा अतिरिक्त स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि विशेष पदको सृजना गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) को अवस्था विद्यमान नरहेमा त्यसरी सृजना भएको विशेष पद स्वतः खारेज भई कर्मचारी स्वतः अवकाश हुनेछ ।

(४) यस नियम बमोजिमको विशेष पदमा पदपूर्ति गर्दा योग्यता प्रणाली अवलम्बन गरी खुला प्रतिस्पर्धाबाट छनौट गरी करार सेवामा कर्मचारी नियुक्ति हुनेछ।

२९. **पद दर्ता गर्ने:** नगरपालिकाले नियम २२ बमोजिमका पदको सेवा, समूह वा उपसमूह तथा तह समेत खुल्ने गरी पद सृजना गर्ने निर्णय भएको मितिले एक महिना भित्र अनिवार्य रूपमा नगरपालिकाको कर्मचारी अभिलेख पुस्तिकामा कार्य विवरण सहित पदको अभिलेख राखी प्रचलित कानून बमोजिमका राष्ट्रिय निजामती किताबखानामा पद दर्ताको लागि पठाउनु पर्नेछ।
३०. **कार्य विवरण:** नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य सेवाको पदको कार्य विवरण नगरपालिकाले तयार गरी लागू गर्नेछ ।
३१. **कर्मचारीको अभिलेख:** नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीको वैयक्तिक विवरण तथा अन्य अभिलेख नगरपालिकामा अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।
३२. **पद सृजना नभई कर्मचारी नियुक्त गर्न नहुने:** (१) कुनै पनि स्वास्थ्य संस्थामा पद रिक्त नभई वा पद सृजना नभई कर्मचारी नियुक्त गर्नु हुदैन ।
- (२) उपनियम (१) विपरीत कुनै कर्मचारीलाई नियुक्ति गरी तलब खुवाएमा त्यसरी खुवाएको तलब रकम नियुक्ति गर्ने अधिकारीबाट असूल उपर गरिनेछ ।
३३. **करार सेवामा काममा लगाउँदाको कार्यविधि:** नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थामा चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीलाई करार सेवामा काममा लगाउँदा अपनाउने कार्यविधि योग्यता प्रणाली तथा खुला प्रतिस्पर्धात्मक पद्धति अवलम्बन गरी नगरपालिकाले तयार गरेको मापदण्ड बमोजिम हुनेछ ।
३४. **अभ्यासकर्तालाई काममा लगाउँदाको कार्यविधि:** नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थामा अभ्यासकर्तालाई काममा लगाउँदा अपनाउने कार्यविधि नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।
३५. **स्थानीय स्वास्थ्य कार्यकर्ता र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई काममा लगाउँदाको कार्यविधि:** नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थामा स्थानीय स्वास्थ्य कार्यकर्ता र महिला स्वयंसेविकालाई काममा लगाउँदा अपनाउने कार्यविधि नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।
३६. **कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने:** (१) नगरपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरूसँग नगरपालिकाले हरेक आर्थिक वर्षको लागि कार्यसम्पादन करार गर्नेछ।

(२) स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखले मातहतका कर्मचारीसंग कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम गरिने कार्यसम्पादन सम्झौतामा उल्लेख गर्नुपर्ने विवरण नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-५

स्वास्थ्य सेवा संचालन अनुमति प्रकृया

३७. नगरपालिकाबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न इजाजतपत्र लिनुपर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरू: (१) ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम देहायका स्वास्थ्य संस्थाहरू स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न नगरपालिकाबाट इजाजतपत्र लिनु पर्नेछः-

- (क) स्वास्थ्य क्लिनिक, आयुर्वेद क्लिनिक, सोवारिग्पा (आम्ची) क्लिनिक, होमियोप्याथी क्लिनिक र यस्तै प्रकारका अन्य क्लिनिकहरू,
- (ख) फिजियोथेरापी केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्र (मनोसमाजिक) प्राकृतिक उपचार केन्द्र, अकुपन्चर, अकुप्रेसर केन्द्र, युनानी उपचार केन्द्र, योग ध्यान तथा शारीरिक व्यायाम केन्द्र, परम्परागत सेवा क्लिनिक र यस्तै प्रकारका अन्य क्लिनिक तथा सेवा केन्द्रहरू
- (ग) जेरियाट्रिक परामर्श केन्द्र
- (घ) औषधी पसल, फार्मसी सेवा
- (ङ) 'डि' र 'ई' वर्गको प्रयोगशाला
- (च) १५ शैयासम्मको अस्पताल

(२) नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नतिका लागि उप नियम (१) देखि बाहेकका नेपाल सरकार र प्रदेशबाट इजाजतपत्र दिने स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित शिक्षण संस्थाको हकमा इजाजतपत्र लिनुपूर्व नगरपालिकाको दर्ता सिफारिस लिनुपर्नेछ।

(३) उप नियम (१) र (२) बमोजिम नगरपालिकाबाट इजाजत प्राप्त गरेका वा दर्ता सिफारिस लिएका स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायमा अद्यावधिक गराउनु पर्नेछ।

(४) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्वास्थ्य संस्थाको तहगत संरचना र सेवा सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

३८. स्वास्थ्य संस्थाको पूर्वाधार निर्माणका लागि आसयपत्र लिनुपर्ने: (१) यस नियमावली बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, स्वास्थ्य सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न इच्छुक स्वास्थ्य संस्थाले आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित मापदण्ड बमोजिम अनुसूची-२ को ढाँचामा मनसाय पत्रका लागि निवेदन दिनुपर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगरपालिकाले निवेदन प्राप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र देहायका विवरणहरू परीक्षण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुगमन समिति खटाउन सक्नेछ-

(क) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाको व्यावसायिक कार्ययोजना,

(ख) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्था रहने स्थानको उपयुक्तता र जग्गाको पर्याप्तता,

(ग) प्रचलित कानून बमोजिम प्रारम्भिक वातवारणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने भए सोको प्रतिवेदन,

(घ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुर्याउने क्षेत्र, सो क्षेत्र को जनसंख्या/ जनघनत्व,

(ङ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुर्याउने क्षेत्रमा अन्य अस्पतालहरूको अवस्थिति र प्रस्तावित अस्पतालले पुर्याउने थप योगदान,

(च) नक्सा पास भए नभएको र भएको भए सो नक्सा सहितको विवरण,

(३) अनुगमन समितिले उपनियम (२) मा उल्लेखित विषयहरूको विश्लेषण गरी स्पष्ट राय सहितको प्रतिवेदन तीस कार्य दिनभित्र नगरपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उप नियम (३) बमोजिमका प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि सो प्रतिवेदनको आधारमा पूर्वाधार निर्माणका लागि अनुमति दिन उपयुक्त हुने देखिएमा प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र कार्य दिनभित्र नगरपालिकाले बढीमा तीन वर्षसम्मको समयावधि दिई पूर्वाधार निर्माणका लागि निवेदकलाई मनसायपत्र(Letter of Intent)प्रदान गर्न सक्नेछ।

(५) उप नियम (४) बमोजिमको अवधिभित्र मनासिव कारण परी पूर्वाधार निर्माण गर्न नसकेको भनी समयावधि थपका लागि सम्बन्धित अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाले अनुरोध गरेमा नगरपालिकाले त्यस्ता अस्पताललाई बढीमा दुई वर्षमा नबढ्ने गरी पूर्वाधार निर्माणका लागि समयावधि थप गर्न सक्नेछ ।

(६) यस नियममा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि यो नियम जारी हुँदाको वखत पूर्वाधार मापदण्ड पुरा गरी इजाजत पत्र लिईसकेका स्वास्थ्य संस्थाले नयाँ स्थानमा स्वास्थ्य

संस्था संचालन गर्न, थप सेवा विस्तार गर्न वा नयाँ पुर्वाधार निर्माण गर्नुपर्ने अवस्थामा वाहेक पुर्वाधार निर्माण अनुमति लिनुपर्ने छैन ।

३९. **ईजाजतपत्र लिनुपर्ने:** (१) कसैले पनि ईजाजतपत्र प्राप्त नगरी स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्न वा त्यस्तो संस्थाबाट स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु हुँदैन।

(२) नियम ३७ बमोजिमका स्वास्थ्य संस्थाको लागि नगरपालिकाबाट इजाजतपत्र लिनु पर्नेछ।

(३) यो नियमावली प्रारम्भ हुँदाको वखत इजाजतपत्र नलिई वा नविकरण नगराई संचालन भै रहेका स्वास्थ्य संस्थाले यो नियमावली प्रारम्भ भएको मितिले ३ महिना भित्र यस नियमावली तोकेको सर्त र मापदण्ड पुरा गरी नगरपालिकाबाट ईजाजतपत्र लिनुपर्नेछ।

(४) उपनियम (२) र (३) बमोजिम इजाजतपत्र लिन चाहाने स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ।

(५) उपनियम (४) बमोजिमको निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगरपालिकाले आवश्यक जाँचबुझका लागि सात कार्य दिनभित्र अनुगमन समिति खटाउनुपर्नेछ।

(६) अनुगमन समितिले स्थलगत निरीक्षण गरी एक महिना भित्र रायसहितको प्रतिवेदन कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ।

(७) उपनियम (४) बमोजिम इजाजतपत्रको निवेदन दिने स्वास्थ्य संस्थाले ऐन तथ यस नियमावली र प्रचलित कानून बमोजिम निर्धारित मापदण्ड पुरा भएको रहेछ भने कार्यपालिकाले पाँच वर्षको लागि स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न अनुसूची ५ मा उल्लेख भए बमोजिमको ढाँचामा ईजाजतपत्र दिनेछ ।

(८) उप नियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि यो नियमावली प्रारम्भ हुँदाको वखत कुनै निकायबाट अनुमति लिई संचालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिमको मापदण्ड पुरा गर्ने समय माग गरेमा नगरपालिकाले त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थालाई औचित्य हेरी वढीमा ६ महिनाको समयवधी थप गर्न सक्नेछ। सो अवधीभित्र इजाजतपत्र नलिने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति स्वतः खारेज हुनेछ।

(९) उप नियम (७) बमोजिम इजाजतपत्र दिँदा नगरपालिकाले स्वास्थ्य संस्था तथा सेवा संचालनका सन्दर्भमा आवश्यक शर्त तोक्न सक्नेछ र त्यस्तो शर्तको पालना गर्नु सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको कर्तव्य हुनेछ।

४०. **थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गर्न अनुमति लिनुपर्ने:** स्वास्थ्य संस्थाले आफुले सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति पाएका सेवाको अतिरिक्त थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गरी

सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट यस नियमावली बमोजिमका प्रकृया पुरा गरी अनुमति प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

४१. **दस्तुर बुझाउनु पर्ने:** स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न अनुमतिप्राप्त भएमा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको अनुमति दस्तुर नगरपालिकालाई बुझाउनुपर्नेछ ।

४२. **नवीकरण गर्नुपर्ने:** (१) नियम ३९ बमोजिम जारी भएको इजाजतपत्र प्रत्येक पाँच वर्षमा नगरपालिकाबाट नवीकरण गराउनुपर्नेछ ।

(२) उप नियम (१) बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण गर्न स्वास्थ्य संस्थाले इजाजतपत्रको अवधि समाप्त हुनुभन्दा कम्तीमा तीन महिना अघि अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा सोहि अनुसूचीमा उल्लेख भए बमोजिमका विवरण तथा कागजात संलग्न गरी नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम नवीकरणको लागि निवेदन दिएकोमा कार्यपालिकाले आवश्यक जाँचबुझ गरी वा नियम ४९ बमोजिमको समितिमार्फत अनुगमन गराई प्रचलित मापदण्ड पूरा गरी स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गरेको एकिन गरी इजाजतपत्र समाप्त हुनुभन्दा अघि इजाजतपत्र नवीकरण गरीदिनु पर्नेछ ।

(४) उप नियम (२) बमोजिमको समयमा निवेदन नदिई सो को मानसिव कारण सहित थप एक महिनाभित्र निवेदन दिएमा उप नियम (३) बमोजिम प्रक्रिया पुरा गरी दोव्वर दस्तुर लिइ इजाजतपत्र नवीकरण गर्न सक्नेछ।

४३. **स्वास्थ्य संस्था गाभिई सेवा संचालन गर्न सक्ने:** स्वास्थ्य सेवालाई गुणस्तरीय, प्रभावकारी तथा सुविधायुक्त बनाउन संचालनमा रहेका एक भन्दा वढी स्वास्थ्य संस्थाहरू एक आपसमा गाभिई सेवा संचालन गर्न चाहेमा नगरपालिका समक्ष त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले सयुक्त रुपमा निवेदन दिन सक्नेछन।

४४. **इजाजत खारेजी तथा कारवाही सम्बन्धी ब्यवस्था:** (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिकाले स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी ईजाजतपत्र लिन वा नवीकरण गर्न नियम ३९ को उपनियम (३) बमोजिम एक पटकको लागि निश्चित समय अवधि दिई सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नेछ ।

(२) यस नियमावली बमोजिमको अवधिभित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन सम्बन्धी इजाजतपत्र नलिने र नवीकरण नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति स्वतः खारेज हुनेछ । सोको व्यहोरा संघीय मन्त्रालय र प्रदेश मन्त्रालयमा समेत जानकारी दिनेछ।

४५. सञ्चालन अनुमति नवीकरण नहुने: (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका अवस्थामा नगरपालिका भित्र संचालित स्वास्थ्य संस्थाका सेवा सञ्चालन अनुमतिको नवीकरण गरिने छैन :-

- (क) नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पुरा नगरी स्वास्थ्यसेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा,
- (ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नुपर्ने स्वास्थ्य संस्थाको हकमा प्रतिवेदनमा उल्लिखित शर्तहरू पालना नगरेको पाईएमा,
- (ग) स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेका सेवाको तोकिएको ढाँचामा अभिलेख नराखेमा, तोकिएको ढाँचा र समयमा नियमित प्रतिवेदन नगरेमा र वार्षिक प्रतिवेदन नगरपालिकाको कार्यालयमा पेश नगरेमा,
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट सिर्जित अस्पताल जन्य फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन नगरेको पाईएमा,
- (ङ) स्वास्थ्य मन्त्रालय वा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा सम्बन्धित निकाय वा नगरपालिकाले दिएको निर्देशनको उल्लंघन गरेमा,
- (च) भवन संहिता अनुरूप भवन निर्माण नभएको वा पुराना भवनको हकमा तोकिएका समयभित्र भुकम्पीय दृष्टिकोणले भवन प्रबलीकरण गरेको नपाईएमा ।
- (छ) गैर कानूनी क्रियाकलाप गरेको पाईएमा नगरपालिकाले सम्बन्धित सेवा निलम्बन वा त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-६

स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर तथा अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

४६. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन: (१) नगरपालिकाबाट इजाजतपत्र लिई संचालित स्वास्थ्य संस्थाले नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको स्वास्थ्य संस्थाको तहगत संरचना, उपलब्ध गराउनुपर्ने सेवा र सो को मापदण्ड बमोजिम आफ्नो उद्देश्य र क्षमता अनुसार देहायका सेवाको समुचित व्यवस्था गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ :-

- (क) आधारभूत स्वास्थ्य सेवा
- (ख) आकस्मिक सेवा,

- (ग) बहिरंग सेवा,
- (घ) अन्तरंग सेवा,
- (ङ) निदानात्मक सेवा (प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ आदि),
- (च) सामान्य शल्यक्रिया सेवा,
- (च) सामान्य चिकित्सा सेवा,
- (छ) स्त्रीरोग तथा प्रसुती सेवा,
- (ज) बालरोग तथा शिशु सेवा,
- (झ) सामान्य दन्त सेवा,
- (ञ) प्रबर्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा,
- (ट) फार्मसी सेवा,
- (ठ) रक्त सञ्चार सेवा,
- (ड) फिजियोथेरापी सेवा,
- (ढ) अस्पताल व्यवस्थापन,
- (ण) स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्काशित फोहरमैला व्यवस्थापन ।

(२) नगरपालिकाभिन्न संचालित स्वास्थ्य संस्थाले अन्य कुराको अतिरिक्त देहायका विवरण समेत खुलाई नगरपालिकामा वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

- (क) दर्ता मिति, निकाय र दर्ता समाप्त हुने अवधी
- (ख) संचालन स्वीकृति पाएका सेवाहरू र उक्त सेवा प्रवाहको अवस्था
- (ग) सेवाग्राहीहरूको संख्या
- (घ) नगरपालिकाले तोकेका आधारभूत स्वास्थ्य सेवा वितरण गरेको अवस्था र लाभग्राही संख्या
- (ङ) स्वास्थ्यकर्मी र चिकित्सकहरूको संख्या र तिनीहरूको विशेषज्ञता
- (च) नगरपालिका र अन्य निकायबाट भएको अनुगमन र सुझाव वा निर्देशनको कार्यान्वयनको अवस्था
- (छ) तोकिएको निकायलाई प्रचलित कानून अनुसार तिरेको करको विवरण

(ज) अन्य

४७. स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी मापदण्डः (१) स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्दा नेपाल सरकारले तोके बमोजिम सुनिश्चित गर्नुपर्ने न्युनतम गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्डका अतिरिक्त देहायका मापदण्डहरूको समेत पालना गर्नुपर्नेछ।

- (क) बहिरंग विभागमा आउने विरामीको चापका आधारमा बिमी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरू र औषधी कक्षमा छिटो छरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (ख) स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मोदण्ड बमोजिम संक्रमण नियन्त्रण (Infection Prevention) को व्यवस्था हुनु पर्नेछ र सो को नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्नेछ।
- (ग) स्वास्थ्य संस्थाले विभिन्न इकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरीयरूपमा संचालन गर्ने कार्यसंचालन निर्देशिका बनाई लागु गर्नुपर्नेछ।
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाले बहिरंग सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका(दिन र बार खुल्ने गरी) सवैले देखे ठाँउमा राखिएको हुनुपर्दछ।
- (ङ) स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ।
- (च) विरामीले त्यहाँ कार्यरत चिकित्सकहरू मध्ये आफूले सेवा लिन चाहेको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था हुनुपर्नेछ।
- (ज) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रूपमा सफा सुगंध राखिएको हुनुपर्दछ।
- (झ) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षाको व्यवस्था गरेको हुनुपर्दछ।
- (ञ) हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीको सेवा शर्त सम्बन्धी विनियम वनाएको हुनुपर्नेछ।

- (ट) स्वास्थ्य संस्थाले नेपाल सरकारवाट संचालित सेवा वा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको हुनुपर्नेछ।
- (ठ) अस्पतालले २४सै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिएको हुनुपर्नेछ।
- (ड) अस्पतालमा रहेको आकस्मिक शैया क्षमताको आधारमा चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ र सो को विवरण सवैले देख्नै ठाँउमा राख्नुपर्नेछ।
- (ढ) आकस्मिक विभागवाट बिरामी भर्ना गर्ने, रिफर गर्ने, विरामीको रेफेल प्रकृया र विरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट परिभाषित भएको हुनुपर्नेछ र सोको व्यहोरा बमोजिमको ढाँचा सवैले देख्नै ठाँउमा राख्नुपर्नेछ।
- (ण) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, वेवारिसे विरामीका लागि कुल शैयाको १० प्रतिशत शैया छुट्टाई नगरपालिकाले सिफारिश गरेका विरामीलाई निःशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र सो को अभिलेख सहितको प्रतिवेदन नगरपालिकामा पठाउनु पर्नेछ।
- (त) अस्पताललाई जेष्ठ नागरिकलाई विशेष किसिमको सुविधाको व्यवस्था हुनुपर्नेछ।
- (थ) स्वास्थ्य संस्था संचालन गरिने भवन र अन्य पूर्वाधार भवन सहिँता र स्वास्थ्य भवन पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धि मापदण्ड अनुरूप हुनुपर्नेछ।
- (द) अस्पतालले विपद व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाएको हुनुपर्नेछ।
- (ध) यस नियमावली र प्रचलित कानूनमा उल्लेख भएका मापदण्डलाई सबै स्वास्थ्य संस्थाले पालना गर्नुपर्नेछ र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने प्रतिवद्धता सहितको नागरिक बडापत्र सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
- (न) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले वार्षिक रूपमा गुणस्तरीय सेवाको मापदण्ड पालना भएको नभएको सम्बन्धमा स्व-मूल्यांकन गरी सुधार गर्नुपर्ने देखिएमा तत्काल सुधारको योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।
- (प) प्रत्येक महिना नगरपालिकामा तोकिएको ढाँचामा विवरण र प्रतिवेदन बुझाउनुपर्नेछ।

(फ) सुचना अधिकारी तोक्नुपर्नेछ।

४८. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी मापदण्डहरूको विस्तृत विवरण: (१) स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार, औजार उपकरण, सरसफाई, जनशक्ति र सेवा सम्बन्धी न्युनतम मापदण्डहरूको विस्तृत विवरण नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम नगरपालिकाले निर्धारण गर्नेछ।

(२) उप नियम (१) बमोजिमको मापदण्ड निर्धारण नहुन्जेल स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड, २०७७, स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नति (मापदण्ड) सम्बन्धी निर्देशिका, २०७०, स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७७, स्वास्थ्य प्रयोगशाला निर्देशिका, २०७३ र अन्य प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

४९. अनुगमन समिति: (१) स्वास्थ्य संस्थाको अनुगमन, निरीक्षण र मुल्याङ्कन गर्न कार्यपालिकाले ऐनको दफा ११ बमोजिम देहायको अनुगमन समिति गठन गर्नेछ।

(क) नगरपालिका उपप्रमुख – संयोजक

(ख) सामाजिक विकास समिति संयोजक – सदस्य

(ग) कार्यपालिका सदस्यहरू मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको एक जना महिला सदस्य – सदस्य

(घ) कार्यपालिकाले तोकेको सम्बन्धित विषयको विज्ञ – सदस्य

(ङ) नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा प्रमुख – सदस्य सचिव

समितिले अनुगमन तथा निरीक्षणको शिलसिलामा उपभोक्ता हित संरक्षणको क्षेत्रमा क्रियाशिल संस्थाका प्रतिनिधि, पत्रकार, सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि र अन्य विषय विज्ञलाई सहभागि गराउन सक्नेछ।

(२) अनुगमन समितिले प्रचलित कानून र यस नियमावली बमोजिम संचालन इजाजत लिई नगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेका र नगरपालिकाले आफैं संचालन गरेका प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको वर्षमा कम्तिमा दुई पटक अनिवार्य रूपमा र आवश्यकता अनुसार जुनसुकै बेला अनुगमन, निरीक्षण गर्न सक्नेछ।

(३) स्वास्थ्य संस्थाको पूर्वाधार, इजाजतपत्र र नविकरण गर्ने प्रयोजनको लागि अनुगमन गरी सिफारिस गर्न उपनियम (१) को समिति अन्तर्गत जनस्वास्थ्य निरीक्षकको संयोजकत्वमा देहाय एक अनुगमन उपसमिति [प्राविधिक उपसमिति] रहनेछ।

(क) जनस्वास्थ्य निरीक्षक – संयोजक

(ख) सम्बन्धित क्षेत्रको विषय विज्ञ – सदस्य

(ग) स्वास्थ्य संस्थाको प्रमुखमध्येबाट एक जना – सदस्य

(घ) स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत नर्सिङ कर्मचारीमध्येबाट एक जना – सदस्य

(ड) स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

नोट: यस नियम बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाको अनुगमन र नियमन गर्ने प्रयोजनका लागि जनस्वास्थ्य निरीक्षक तोक्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको न्युनतम योग्यतालाई आधार मानि कुनै एक स्वास्थ्य विज्ञान विषयमा स्नातक तह पुरा गरेका स्वास्थ्य सेवाका सातौं वा आठौं तहका अधिकृत मध्येबाट तोक्न सक्नेछ।

(४) उप नियम (३) बमोजिमको प्राविधिक उपसमितिमा स्वास्थ्य संस्थाको प्रकृति र आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ (चिकित्सक, नर्स, ल्याव टेक्नीसियन/अधिकृत, रेडियोग्राफर/अधिकृत, पब्लिक हेल्थ नर्स/अधिकृत, फार्मसी असिस्टेन्ट/अधिकृत, आयुर्वेद क्षेत्रको बिज्ञ, सव इन्जिनियर(सिभिल) रहन सक्नेछन।

(५) उप नियम (३) बमोजिमको उपसमितिमा सम्बन्धित क्षेत्रका विषय विज्ञ नगरपालिका उपलब्ध हुन नसकेको अबस्थामा कार्यपालिकाले प्रादेशिक तथा संघीय तहका नियामक निकाय, स्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल वा जिल्लास्थित सम्बन्धित क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्तिलाई सदस्यको रूपमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ।

५०. स्वमूल्याङ्कन प्रतिवेदन: (१) स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गरेका सेवाहरूको यस नियमावली र प्रचलित कानूनमा उल्लिखित मापदण्ड बमोजिमको गुणस्तर भए नभएको सम्बन्धमा स्व:मूल्यांकन गरी सोको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र नगरपालिका समक्ष अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ।

(२) उप नियम (१) बमोजिम तोकिएको अबधिभित्र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सो प्रतिवेदन पेश गर्न नगरपालिकाले निर्देशन दिन र सो सम्बन्धमा स्पष्टिकरण सोध्न सक्नेछ।

५१. गुणस्तर र अनुगमन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था: (१) नियम ४९ बमोजिम नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पूरा नगरी सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा त्यस्ता संस्थालाई तत्काल सुधारका लागि बढीमा तीन महिनाको म्याद दिई सुधारको मौका दिन सक्नेछ ।

(२) यस नियमावली बमोजिम निरीक्षण तथा अनुगमनका क्रममा दिएको निर्देशन पालना नगर्ने, गुणस्तर तथा पूर्वाधार मापदण्ड पूरा नगर्ने वा गुणस्तर परीक्षणको वार्षिक प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई नगरपालिकाले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरीरहेको सेवा पूर्ण वा आंशिक रूपमा बन्द गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई कारवाही गर्नुपूर्व सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थालाई मनासिब माफिकको सफाइ पेश गर्न मौका दिनु पर्नेछ ।

(४) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गरिने अनुगमनलाई यो व्यवस्थाले सीमित गर्ने छैन।

(५) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति नलिएका स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि चिकित्सक, नर्स, वा स्वास्थ्यकर्मीले क्लिनिकल प्राक्टिस गर्न पाउने छैन । कुनै चिकित्सक, नर्स वा स्वास्थ्यकर्मीले त्यस्तो संस्थामा क्लिनिकल प्राक्टिस गरेमा निजलाई कारवाहीको लागि सम्बन्धित परिषदमा लेखी पठाईनेछ ।

परिच्छेद-७

औषधी तथा उपकरण सम्बन्धी व्यवस्था

५२. औषधी तथा उपकरण आपूर्ति: (१) आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य संस्थामा तोकिएको औषधीको नियमित आपूर्तिको ब्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा औषधीको माग आपूर्ति सन्तुलनको ब्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) म्याद नाघेका औषधीको सूची तयार पारी नियमित रूपमा धुलाउने ब्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(४) औषधी नष्ट हुनबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम राख्न वातानुकूलन तथा भेन्टिलेसनयुक्त कोठाको ब्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(५) औषधी आपूर्ति तथा वितरण प्रणालीलाई पारदर्शी तथा आर्थिक ऐन अनुसार संचालन गर्नु पर्नेछ। यसको लागि स्वास्थ्य संस्थाको एक जना कर्मचारीलाई स्टोर किपर तोकनु पर्नेछ।

(६) उपनियम (५) अनुसार तोकिएको स्टोरकिपरले नियमित जिन्सी श्रेस्ता मिलाउनु पर्नेछ। दैनिक औषधीको खपतलाई मौज्जात दैनिक अभिलेख राख्नु पर्ने छ । साथै चल अचल सम्पत्तिको विवरण जिन्सी रजिष्टर अनुसार दुरुस्त राख्नु पर्ने छ ।

(७) औषधीको माग गर्दा पूल सिष्टम (Pull System) मा आधारित माग प्रणाली अपनाउनु पर्नेछ।

(८) औषधीको माग आपूर्ति गर्दा समुदायमा हुन सक्ने माहामारी रोग नियन्त्रणलाई समेत ध्यान पुर्याउनुपर्ने छ ।

- (९) म्याद नाघी धुलाएको औषधीलाई बातावरण प्रतिकूल नरहने गरि नष्ट गर्नु पर्नेछ।
- (१०) स्टोर किपरले खर्च भएर जाने र नजाने जिन्सी रजिष्टरको लगत राख्नु पर्नेछ।
- (११) स्टोर किपरले औषधी तथा जिन्सी सामानको रेकर्ड राखी ब्यवथापन समिति समक्ष वार्षिकअनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

५३. औषधी,उपकरण तथा औषधीजन्य सामाग्री र पदार्थको खरिद प्रकृया: (१) औषधी, उपकरण तथा औषधीजन्य सामाग्री र पदार्थ खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ र औषधी सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिमको प्रकृया अबलम्बन गर्नुपर्नेछ।

५४. औषधीको गुणस्तर कायम राख्न विक्रेताले व्यवस्था मिलाउने: (१) औषधी बिक्रेताले प्रचलित कानून बमोजिम औषधीको भण्डारण गर्नुपर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम औषधी भण्डारण गर्दा त्यस्तो औषधीको गुणस्तर कायम राख्न निम्न बमोजिमको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ :

- (क) औषधी बिक्री कक्ष, भण्डारण कक्ष वा कोठाको तापक्रम र आर्द्रता उत्पादकले तोके बमोजिम कायम राख्नु पर्नेछ ।
- (ख) औषधी बिक्री कक्ष, भण्डारण कक्ष वा कोठा सफासुग्घर राख्नु पर्नेछ।
- (ग) औषधी बिक्री वितरण सम्बन्धमा संहिता र औषधी सम्बन्धि प्रचलितकानूनलाई पालना गर्नु सवै औषधी बिक्रेताको कर्तव्य हुनेछ।

(३) स्वास्थ्य संस्थाको फार्मसीले प्रचलित मापदण्ड अनुसारका नियमहरूको पालना गर्नुपर्नेछ।

५५. विक्रेताले जानकारी दिनु पर्ने: सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूले जारी गरेको प्रेस्कृप्सन अनुसार औषधीको समुचित प्रयोगको लागि सेवाग्राही वा हेरचाह गर्ने ब्यक्ति वा औषधी लिन आउने व्यक्तिलाई विक्रेताले निम्न बमोजिमको जानकारी दिनुपर्नेछ :

- (क) औषधीको सेवन बिधि र मात्रा
- (ख) औषधीको सेवन अबधि
- (ग) औषधीबाट हुनसक्ने सामान्य प्रतिअसर
- (घ) औषधी सेवन अवधिभर अपनाउनु पर्ने साबधानी
- (ङ) औषधी सुरक्षित राख्ने स्थान तथा विधि

५६. नगर फार्मसी सम्बन्धी व्यवस्था: (१) गुणस्तरीय औषधी, सही मात्रामा, सही तरिकाले, सही अवधिमा, सुपथ मूल्यमा उपलब्ध गराउन र औषधी सम्बन्धि सही परामर्श दिई विरामी एवं

सेवाग्राहीलाई सुलभ एवं गुणस्तरीय सेवा पुऱ्याउन लागि फार्मेसी विषयका दक्ष जनशक्ति माफत नगरपालिकाले आफ्नै फार्मेसी सेवा संचालन गर्न सक्नेछ।

(२) नगर फार्मेसी संचालनका लागि प्रचलित कानून र मापदण्डको अधिनमा रही नगरपालिकाले छुट्टै फार्मेसी निर्देशिका बनाउनेछ।

(३) उप नियम (२) बमोजिमको निर्देशिका नवनेसम्मको लागि प्रचलित कानून र नेपाल सरकारको फार्मेसी निर्देशिका, २०७२ बमोजिम नगर फार्मेसी संचालन हुनेछ।

परिच्छेद-८

विविध

५७. **गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नगरपालिका भित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूले सबैले देख्ने ठाउँमा उजुरी पेटिका राखी उक्त उजुरी पेटिका नियमित खोल्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(२) सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आउने विरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन अग्रभागमा सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ।

(३) अस्पतालको सुचनाको जानकारी दिन एकजना सुचना अधिकारीको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

(४) नगरपालिकाबाट संचालित र नगरपालिका अन्तर्गत संचालित स्वास्थ्य सेवा र जनस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित गुनासो र उजुरीको सम्बोधनका लागि नगरपालिकाले गुनासो व्यवस्थापन अधिकारी तोक्नुपर्नेछ ।

(५) गुनासो व्यवस्थापन अधिकारीले वार्षिक प्रतिवेदन कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्ने छ ।

५८. **नागरिक बडापत्र:** (१) सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूले बिरामीले संस्थावाट प्राप्त गर्ने सेवा, सेवा प्राप्त गर्दा लाग्ने शुल्क, प्रकृया तथा अवधि समेत खुलाएको अनुसुची ७ बमोजिमको नागरिक बडापत्र सबैले देख्नेगरी राख्नुपर्नेछ र सोही अनुसार सेवाको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ।

५९. **अभिलेख तथा प्रतिवेदन:** (१) नगरपालिका भित्रका प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेका सेवाहरू कार्यपालिकाबाट प्राप्त एकिकृत स्वास्थ्य व्यवस्थापन सुचना प्रणाली अनुसार अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।

(२) सूचना व्यवस्थापन गर्ने कर्मचारीलाई कार्यपालिकाबाट एकिकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी तालिम लिने व्यवस्था गराउनुपर्नेछ ।

(३) नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाले सेवा प्रदान गरेका विरामीहरूको रोगको विवरण कार्यपालिकाले तोकेको ढांचामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा भएको जन्म तथा मृत्युको घटना विवरण स्थानीय पञ्जिकाधिकारीलाई दिनुपर्नेछ ।

(५) नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा नेपाल सरकारले तोकेका नोटिफाएबल डिजिज (Notifiable Diseases) का विरामी पत्ता लागेको वा शंका लागेको खण्डमा वा कुनै रोगको महामारीको शंका लागेमा तुरुन्तै कार्यपालिका, प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायमा सूचना गर्नुपर्नेछ ।

६०. **सेवा शुल्क निर्धारण समिति:** (१) नगरपालिका भित्र संचालन हुने स्वास्थ्य संस्थाहरूले संचालन गर्ने सेवा वापतको शुल्क निर्धारण गर्नका लागि नगरपालिकाले उपप्रमुखको संयोजकत्वमा स्वास्थ्य क्षेत्रको विज्ञ समेत संलग्न कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको ३ सदस्यीय एक सेवा शुल्क निर्धारण समिति गठन गर्न सक्नेछ।

(२) समितिको सिफारिशको आधारमा स्वास्थ्य सेवाशुल्क निर्धारण हुनेछ ।

(३) उपनियम (१) को प्रयोजनका लागि सेवा शुल्क निर्धारण समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

(४) सेवा शुल्क निर्धारण समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) समितिले सेवा शुल्क निर्धारण गर्दा अन्य कुराका अतिरिक्त नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मूल्यलाई समेत आधार मान्नेछ ।

६१. **योजना पेश गर्नुपर्ने:** नगरपालिकाबाट इजाजतपत्र लिएका प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो कार्ययोजना बार्षिक रूपमा नगरपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ।

६२. **मापदण्ड तथा अनुसूचीमा हेरफेर:** नगर कार्यपालिकाले यस नियमावलीमा उल्लिखित मापदण्ड तथा अनुसूचीहरू स्थानीय आवश्यकता र संघीय मापदण्ड अनुसार हेरफेर र थपघट गर्न सक्नेछ ।

६३. **नियमावलीको पालना:** यस नियमावलीको पालना गर्नु नगरपालिका भित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थाको दायित्व हुनेछ ।

६४. निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्ने: यस नियमावली कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकाले आवश्यक निर्देशिका, कार्यविधि बनाउन सक्नेछ।
६५. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस नियमावलीमा उल्लेख भएका विषयहरू यसै बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएमा विषयहरू प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।
६६. स्वतः अमान्य हुने: यस नियमावलीमा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित संघीय कानूनको कुनै व्यवस्थासँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

अनुसूची -१
डिस्चार्ज सारांश ढाँचा
(नियम...उपनियम...संग सम्बन्धित)
Discharge Summary Format

Patient's Name: Age: Sex:
Address: Rural/Municipality: Ward: Tole:
Landline Phone Number:
Mobile Number: Alternative Number:
Hospital Ward: Unit: IP No/Hospital Registration
No:
Treating Consultant's Name:
Date of Admission with time:
Date of Discharge with Time:

Provisional Diagnosis at the time of admission:	
Final Diagnosis at the time of discharge:	
ICD-10 Code(s) for Final diagnosis:	
Summary of Present Illness:	
Significant past Medical and Surgical history:	
Significant clinical findings:	
Summary of key interventions with major results:	
Summary of treatment:	
Specialty Consultations if any:	
Blood Transfusion, if any:	
Adverse reactions of medicines and transfusion:	
Conditions/Outcome at discharge: Cured/Improved/Referred out/ Discharge on Request/Absconded/Left against Medical Advice/Died	
Further treatment and Advice:	
Follow up:	

Discharge summary prepared by:
Doctor's name:
Signature:
NMC no:

Consultant's name:
Signature:
NMC no:

अनुसूची -२

पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि निवेदन फाराम
(नियम को उप नियम सँग सम्बन्धित)

श्री

निम्नानुसार प्रस्तावित अस्पताल/स्वास्थ्य संस्थाको संचालन तथा पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि देहाय अनुसार कागजात सहित निवेदन फाराम पेश गरेका छु/छौं।

निवेदन फाराम:

कार्यकारी अधिकृत/संचालन समितिको तर्फबाट
.....

१. अस्पताल/स्वास्थ्य संस्थाको नाम:-

शैया संख्या:-

२. साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा अस्पताल वा कस्तो स्वास्थ्य संस्था हो उल्लेख गर्ने:-

३. संस्थाको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना):-

जिल्ला:

पालिका:

ब्लक नं.:

पो.ब.नं.:

वडा नं.:

टेलिफोन:

टोल:

मोबाइल:

४. स्वास्थ्य संस्था/अस्पताल खोल्न व्यक्तिहरू (५ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर धारण गर्नेहरूको मात्र):-

नाम:

ठेगाना:

नागरिकता नं.:

मोबाइल नं.:

फोन नं.:

५. स्वास्थ्य संस्थाको लागि आवश्यक जग्गा र स्वामित्वको अवस्था

(क) जग्गाका कित्ता, क्षेत्रफल र स्वामित्वका प्रकार:

(ख) लिजमा भए कबुलियतनामा पेश गर्ने:

६. स्वास्थ्य संस्था/अस्पतालको वित्तीय स्रोत:

(क) निजी लगानी (ख) बैंक कर्जा (ग) सरकारी (घ) अनुदान सहयोग

(ङ) गैरसरकारी संस्थाबाट कर्जा लिइ संचालन गर्ने भए सोकोविवरण (च) अन्य

वित्तीय लगानी: (स्थीर पूँजी लागत) रु.

(क) भवन तथा जग्गाकोलागि: रु.

(ख) औजार उपकरणकोलागि: रु.

वित्तीय लगानी: (चल पूँजी लागत) रु.

रोजगार संख्या:

अनुमानित आम्दानी: रु.

अनुमानित मुनाफा:

मासिक: रु. त्रैमासिक: रु. वार्षिक: रु.

७. देहायका विषयहरू समेत समावेश भएको व्यावसायिक कार्ययोजना

(क) स्वीकृत संस्थाबाट प्रदान गन सेवाहरूका विवरण:

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा
<ul style="list-style-type: none"> • एक्स-रे • अल्ट्रासाउण्ड • इन्डोस्कोपी • इसीजी, ट्रेडमिल • प्रयोगशाला • • • 	<ul style="list-style-type: none"> • खोप • गर्भवती, सुत्केरी जाँच • परिवार नियोजन • • • 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रसूति तथा स्त्री रोग • जनरल मेडिसिन • जनरल सर्जिकल • विशेषज्ञ सेवा: जस्तै- प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु, आँखा, हाडजोर्नी, मानसिक सेवा • • •

(ख) संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक उपकरणहरूको विवरण (संलग्न गर्ने):

(१).....

(२).....

(३).....

(४).....

(ग) संस्थामा सेवा पुर्याउनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण (संलग्न गर्ने):

(१) विशेषज्ञ:

नाम:	पद:	योग्यता:	पार्टटाइम/फुलटाइम:
------	-----	----------	--------------------

(२) प्राविधिक:

नाम:	पद:	योग्यता:	पार्टटाइम/फुलटाइम:
------	-----	----------	--------------------

(३) प्रशासनिक:

नाम:	पद:	योग्यता:	पार्टटाइम/फुलटाइम:
------	-----	----------	--------------------

नोट: (१) संस्थामा कार्य गर्न प्राविधिक कर्मचारीहरू सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका हुनुपर्ने ।

सम्बन्धित परिषदको प्रमाण पत्र अनिवार्यरूपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) कर्मचारीहरूको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने ।

(३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरू संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३का दफा ५९ अनुसारको स्वीकृति पत्र अनिवार्यरूपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

(४) प्राविधिक कर्मचारीहरूले कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरू भए सोकोसमेत विवरण खुलाउनुपर्नेछ ।

अनुसूची-३

इजाजतपत्रका लागि निवेदनको ढाँचा

(नियम को उप नियम (.....) सँग सम्बन्धित)

१. स्वास्थ्य संस्थाको नाम:		२. शैया संख्या (भएमा खुलाउने):					
३. सेवाको किसिम: (क)साधारण सेवा (ख)विशेषज्ञ सेवा							
४. संस्थाको किसिम: (क)अस्पताल (ख) अन्य स्वास्थ्य संस्था							
५. संस्थाका ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना):							
जिल्ला:							
गाउँ/नगरपालिका:		वडा नं.:		टोल:			
व्लक नं.:		टेलिफोन न.:					
५. संस्था सञ्चालन गर्ने व्यक्तिहरू (५ प्रतिसत भन्दा वढी शेयर होल्डर मात्र)							
	क्र.स	नाम	स्थायी ठेगाना	फोन न.	मोवाइल नं.	इमेल	नागरिकता नं.
६. संस्थाको वित्तीय स्रोत :							
क. निजी:							
ख. शेयर कर्जा:							
ग. सरकारी:							
घ. गैर सरकारी संस्थाबाट कर्जा लिई संचालन गर्ने भए सो उल्लेख गर्ने:							
ड. अन्य भए खुलाउने:							

वित्तीय लगानी: (लागत) रु.
क. भवन तथा जग्गाका लागि रु:
औजार उपकरणको लागि रु. :
जनशक्तिको लागि रु.:
अनुमानित आम्दानी रु. :
सम्पत्तिको स्रोत (खुलाउने):

७. स्वास्थ्य संस्थाको वर्गीकरण अनुसार प्रदान गर्ने सेवाहरूको विवरण:

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा	अन्य

८. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक उपकरणहरूको विवरण (संलग्न गर्ने):

क्र.स	उपकरणको नाम	वित्तीय स्रोत	कैफियत

९. संस्थामा सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य जनशक्तिको विवरण (संलग्न गर्ने):

क्र.स.	कर्मचारीको नाम	पद	शैक्षिक योग्यता	सम्बन्धित परिषदको दर्ता नं.	सरकारी सेवामा कार्यरत छ/छैन	फुलटाइम, पार्टटाइम

नोटः

- (१) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरू र पूर्वाधारहरू पूरा भएपश्चात मात्र सेवा संचालन गर्नपाईनेछ।
- (२) उपर्युक्त बमोजिम केकति कर्मचारीहरू संस्थामा संलग्न हुनेहो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्नेछ।
- (३) सबै सेवाहरूको शुल्क बिबरण बिस्तृत रुपमा उल्लेख हुनुपर्ने ।
- (४) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरू सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको हुनुपर्ने, सम्बन्धित परिषदको प्रमाणपत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने ।
- (५) कर्मचारीहरूको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने ।
- (६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरू संलग्न हुनेभएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।
- (७) प्राविधिक कर्मचारीहरूले कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरू भए सोकोसमेत विवरण खुलाउनुपर्नेछ।

१०: स्वास्थ्य संस्था संचालनका लागि निवेदन दिँदा संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू

१. निवेदन फारम
२. कम्पनी दर्ता/संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलिपि
३. संस्था/कम्पनीको विधान/प्रवन्ध पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि
४. स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि
५. स्थापना गर्न लागिएको ठाउँमा अस्पताल आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र
६. सम्पूर्ण सेवा शुल्क बिबरण खुलेको कागजात
७. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण IEE वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन EIA गर्नुपर्ने स्वास्थ्य संस्थाले स्वीकृति पत्रका प्रतिलिपि
८. अस्पतालको विस्तृत सर्भेक्षण सहितको प्रस्ताव
९. जग्गा/घरको स्वामित्व वा घर/कोठा बहालमा लिइ सञ्चालन गर्ने भए घर बहाल सम्झौता-पत्र, भवन स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्ने राष्ट्रिय भवनसंहिता बमोजिम उपयुक्त छ भन्ने सम्बन्धि सिफारिश पत्र र भवनको स्वीकृत नक्सा

१०. कर चुक्ता प्रमाण पत्र (लागुहुने अवस्थामा मात्रै)

११. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन (लागुहुने अवस्थामा मात्रै)

अनुसूची -४

नवीकरणको लागि दिइने निवेदनको ढाँचा

(नियम..... को उपनियम.....सँग सम्बन्धित)

श्री

.....

विषय: इजाजतपत्र नवीकरण सम्बन्धमा

.....नगरपालिकाबाट मिति.....मा प्रदान गरिएको यस..... (स्वास्थ्य संस्था)को इजाजत पत्रको अबधि मितिमा समाप्त हुने भएको हुँदा इजाजतपत्र नवीकरण गराउनको लागि देहाय बमोजिमका कागजात संलग्न गरी.....यस नियमावलीको नियमबमोजिम यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं ।

संलग्न कागजात विवरण:

१. संस्थाको इजाजतपत्र र पछिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ताको प्रमाणपत्र
२. दफाबमोजिम स्वःमूल्यांकन प्रतिवेदन नियमित रूपमा शाखामा पेश गरेको प्रमाण
३. नियम..... बमोजिमका मापदण्ड कायम गरेको स्वघोषणा

संस्थाको छाप

स्वास्थ्य संस्थाको तर्फबाट निवेदन दिने व्यक्तिको, :-

दस्तखत:

पूरा नाम:

पद:

मिति:

अनुसूची -५
इजाजतपत्रको ढाँचा

नियम.... को उपनियम सँग सम्बन्धित)

सञ्चालन इजाजत

इजाजतपत्र नं.

श्री.....

.....

स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्न इजाजतपत्रको लागि मिति मा प्राप्त भएको निवेदन उपर कारवाही हुँदा त्यस संस्थालाई सेवा सञ्चालन गर्न दिने गरी मिति.....मा निर्णय भएकोलेनगरपालिकाको स्वास्थ्य सेवा ऐन, 2076 को दफा..... र नियमावलीको नियम..... तथा देहायका शर्तहरूको अधिनमा रही..... नगरपालिका वडा नं.माशैया क्षमताको(अस्पताल/स्वास्थ्य संस्था) सञ्चालन गर्न नियमावलीको नियम...को उपनियम....बमोजिम यो इजाजतपत्र दिईएको छ ।

1. स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गर्नुपर्ने सेवाहरू
2. इजाजत पत्र कायम रहने अवधि:

इजाजत दिने अधिकारी

दस्तखत:

नाम:

दर्जा:

मिति:

(इजाजत पत्रको पृष्ठभागमा लेखिने)

इजाजत प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरू:

१. स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्दा तोकिएको न्यूनतम मापदण्ड पालना सम्बन्धमा स्वःमूल्यांकन गरी गुणस्तर सुधार गर्दै जानुपर्नेछ।
२. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत गरिएको सरकारी कार्यक्रम लागू गर्नुपर्नेछ ।
३. नगरपालिकाले जारी गरेका नीति तथा कार्यक्रम लागू गर्नुपर्नेछ ।
४. नगरपालिकाले समय समयमा तोकेका अन्य शर्तहरू पालना गर्नुपर्नेछ ।

इजाजतपत्रको नवीकरण

नवीकरण गर्ने निकाय:.....

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	नवीकरण मिति	बहाल रहने मिति	नवीकरण गर्ने अधिकारीको नाम र पद	दस्तखत	कार्यालयको छाप

अनुसूची -६
स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा नविकरण दस्तुर

(नियम..... र सँग सम्बन्धित)

सि नं.	संस्थाका किसिम	शुल्क निर्धारण इकाई	स्थापनाका लागि दस्तुर रकम रू.	नविकरणका लागि दस्तुर रकम रू.
१	अस्पताल तथा नर्सिङ होम	शैया संख्या	प्रति शैया रू.	प्रति शैया रू.
२	डायग्नोस्टिक सेन्टर	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रू.	प्रति सेवा रू.
३	पोलिक्लिनिक/क्लिनिक	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रू.	प्रति सेवा रू.
४	आयुर्वेदअस्पताल/वै कल्पिक चिकित्सा	शैया संख्या	प्रति शैया रू.	प्रति शैया रू.
५	आयुर्वेद क्लिनिक	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रू.	प्रति सेवा रू.

नोट: नगरपालिकाले तोकेका दुर्गम क्षेत्रमा स्वास्थ्य संस्था स्थापना वा बिस्तार गरेमा नगरपालिकाको राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी माथि उल्लिखित दस्तुरमा निश्चित प्रतिशत छुट दानि सक्नेछ।

अनुसुची -७

स्वास्थ्य संस्थावाट प्रदान गरिने सेवाको सम्बन्धमा नागरिक वडापत्रको ढांचा
(नियम को उपनियम (.....) सँग सम्बन्धित)

सि.नं.	शाखा/ इकाइ	प्रदान गरिने सेवाको विवरण	प्रकृया	दस्तुर	लाग्ने समय	सम्पर्क व्यक्ति	गुनासो सुन्ने अधिकारी